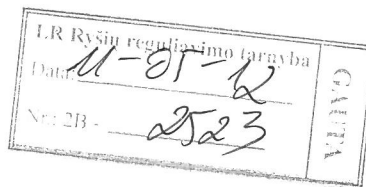

Kopija: F. Dobrovolskii

TEO LT, AB

Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba
Algirdo g. 27A, Vilnius
LT-03219

2011-05-05 Nr. 05-1-04-108

S. Deržanauskienė
Tarnybos pastabas
cc: E. Dobrovolskii
2011-05-12

DĖL DIDMENINĖS (FIZINĖS) TINKLO INFRASTRUKTŪROS PRIEIGOS (ĮSKAITANT IŠ DALIES ATSIETĄ PRIEIGĄ) FIKSUOTOJE VIETOJE RINKOS TYRIMO REZULTATŲ

Gerb. p. Barakauskai,

TEO LT, AB (toliau – TEO) susipažino ir detaliai išnagrinėjo Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos (toliau - Tarnyba) paskelbtus Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies ir (arba) visiškai atsieta prieigą) fiksuotoje vietoje Rinkos tyrimo ataskaitos projekto dalį apie TEO (toliau – Rinkos tyrimo ataskaita) bei atitinkamus susijusius Tarnybos direktoriaus įsakymų projektus: „Dėl Didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsieta prieigą) fiksuotoje vietoje, rinkos apibrėžimo“ ir „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsieta prieigą) fiksuotoje vietoje rinkoje“. Toliau teikiame pastabas ir komentarus dėl Rinkos tyrimo ataskaitos projekto bei atitinkamų Tarnybos direktoriaus įsakymų projektų.

I. DĖL RINKOS TYRIMO ATASKAITOS

1. Dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo

Pateiktame Rinkos tyrimo ataskaitos projekte yra nurodoma, kad „Kabeliniais televizijos tinklais, t. y. vietinėmis bendraašio kabelio linijomis, teikiant mažmenines elektroninių ryšių paslaugas, skirtingai negu vietinių metalinių vytos poros linijų ar vietinių šviesolaidinių ryšio linijų prieigos tinklais, kurių vietinės linijos skirtos vienam atskiram galutiniam paslaugų gavėjui, grupė galutinių paslaugų gavėjų turi dalintis vienos bendraašio kabelio linijos pajėgumu. Todėl kabelinės televizijos prieigos tinkluose naudojamų vietinių bendraašio kabelio linijų atsiejimas skirstomuosiuose įrenginiuose techniškai nėra realizuotinas. Tai patvirtina ir Europos komisija Aiškinamajame rašte pažymėdama, kad atsieti vietinę bendraašio kabelio liniją taip, kaip yra atsiejama vietinės metalinės vytos poros linija technologiškai nėra galima ir ekonomiškai nenaudinga. Todėl vietinės bendraašio kabelio linijos nenagrinėjamos Rinkos tyrimo metu“. Norime atkreipti Tarnybos dėmesį, kad toks bendraašių kabelių linijų (toliau – KTV linijos) eliminavimas iš Rinkos tyrimo nėra korektiškas ir pagrįstas, kadangi šiuo konkrečiu rinkos tyrimo atveju KTV linijų technologinis atsiejimas tapatus vietinių šviesolaidinių ryšio linijų FTTH pasyvaus optinio tinklo (PON) atvejui. Išvadoje minimas Europos komisijos išaiškinimas lygina KTV liniją su vietinės metalinės vytos poros linija, tačiau nėra lyginama su PON tipo šviesolaidinėmis ryšio linijomis.

TEO LT, AB, LVOVO G. 25, LT-03501 VILNIUS, TEL.: (8 5) 262 1511, 1511 FAKS. (8 5) 212 6665, WWW.TEO.LT
KODAS 1212 15434, PVM MOKĖTOJO KODAS LT 212154314, JURIDINIŲ ASMENŲ REGISTRAS

Tarnybos išvadoje įvardinti technologiniai skirtumai yra neteisingi, kadangi klaidingai teigiama, kad vietinių šviesolaidinių ryšio linijų prieigos tinkluose vietinės linijos skirtos vienam atskiram galutiniam paslaugų gavėjui. Toks teiginys galioja tik P2P (angl., Point-to-Point) tipo šviesolaidinėmis ryšio linijoms, tačiau negalioja vietinėms PON tipo šviesolaidinėms ryšio linijoms, kuriose, tapachiai vietinėms KTV linijoms, grupė galutinių paslaugų gavėjų turi dalintis vienos PON tipo šviesolaidinės ryšio linijos pajėgumu (Rec. ITU-T G.984.1 (03/2008), 5.2 Reference configuration for GPON).

Taip pat, atkreipiame Tarnybos dėmesį, kad KTV linijų atsiejimo praktika jau taikoma kai kuriose ES valstybėse, pvz., Danijoje, kur traktuojama, kad visi prieigos tipai yra vienodi, įskaitant ir KTV linijas.

Atsižvelgiant į aukščiau išvardintus argumentus, TEO manymu, KTV linijos, kurių technologinis atsiejimas tapatus PON tipo šviesolaidinių linijų atsiejimui, turėtų būti taip pat įtrauktos į atitinkamos rinkos apibrėžimą arba PON tipo šviesolaidinės linijos būtų eliminuojamos iš rinkos tyrimo.

2. Dėl prieigos prie šviesolaidinės linijos skaidulos paslaugos apibrėžimo

Pirminio rinkos tyrimo metu TEO savo siųstuose komentaruose Tarnybai dėl rinkos tyrimo buvo pateikusi komentarą, kad „yra reikalingas šviesolaidinių linijų skaidulų paslaugų detalesnis aprašymas bei scheminis atvaizdavimas.“ Tiek pirminiame rinkos tyrime, tiek šiame nėra aišku kokia tai yra paslauga ir nuo kurio taško iki kurio ji turi būti teikiama. Pakartotinai prašome įsų pateikti šios paslaugos grafinį ar scheminį atvaizdavimą (kaip tai padaryta apibrėžiant vietines šviesolaidines linijas), kad būtų korektiškai suprantamas šios paslaugos apibrėžimas ir galimas jos realizavimas didmeninėje rinkoje. Taip pat siūlome įtraukti šviesolaidinės linijos skaidulos paslaugos aiškų ir suprantamą apibrėžimą, kuris apibūdintų šios skaidulos galinius taškus. Kaip TEO buvo nurodžiusi anksčiau, šis apibrėžimas galėtų būti formuluojamas taip – „*Prieigos prie šviesolaidinės linijos skaidulos paslauga – didmeninė prieiga prie šviesolaidinės linijos skaidulos, kuri yra nutiesta nuo pirmo skirstomojo stovo (ODF), nuo galutinio paslaugų gavėjo pusės, iki pirmos komutavimo dėžutės galutinio paslaugų gavėjo patalpose.*“

3. Dėl geografinio rinkos apibrėžimo

Taip pat norime atkreipti dėmesį, jog ankstesniame Tarnybai siųstame rašte buvome nurodę, kad įvairiomis technologijomis teikiamų paslaugų ir paslaugų teikėjų pasiskirstymas pagal atskirus Lietuvos regionus yra labai nevienodas, todėl apibrėžiant atitinkamą Rinką, siūlome šią Rinką apibrėžti pagal atskirus Lietuvos regionus. Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. vasario 24 d. nutarimo Nr.17 „Dėl Konkurencijos tarybos paaiškinimų dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo“ III skyriaus II skirsnyje yra nurodyta, kad „Geografinės rinkos apibrėžimo procesą galima apibendrinti taip. Remdamasi pradine prieinama informacija apie pardavimo apimčių pasiskirstymą tarp tiriamų ūkio subjektų ir jų konkurentų, kainodaros ir kainų skirtumus įvairiose teritorijose, Konkurencijos taryba apytiksliai apibrėžia palyginti nedidelę geografinę teritoriją, kurioje veikia nagrinėjami ūkio subjektai. Tada bandoma nustatyti, ar pirkejai pirktų prekes gretimose teritorijose dėl mažo ilgalaikio kainos pokyčio jų geografinėje teritorijoje. Jei pakeičiamumas tiek reikšmingas, kad ūkio subjektams būtų nenaudinga didinti kainą, tai gretimos teritorijos įtraukiamos į geografinę rinką. Tokiose pakeičiamose teritorijose konkurencijos sąlygos yra iš esmės panašios“. Remiantis šia nuostata galima teigti, kad atskirose Lietuvos teritorijose teikiamos paslaugos nėra pakeičiamos tarpusavyje, kadangi pirkejai nepirktų šių paslaugų kitoje Lietuvos teritorijoje (ar mieste) dėl mažo ilgalaikio paslaugos kainos pokyčio jų geografinėje teritorijoje. Pastebėtina, kad ir rinkos dalyvių koncentracija bei TEO užimama rinkos dalis konkrečioje Lietuvos teritorijoje yra labai skirtinga. Atsižvelgiant į tai, siūlome atitinkamą Rinką apibrėžti pagal atskiras Lietuvos teritorijas.

4. Dėl prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos techninio atsiejimo realizavimo

Rinkos tyrimo projekte yra nurodoma, kad „vietinės šviesolaidinės ryšio linijos gali būti atsiejamos ne tik optiniame skirstomajame stovė, bet ir pastato rūsyje įrengtoje paskirstymo dėžutėje, nuo (pasyvaus) optinio šakotuvo ar nuo bet kokio kito prieigos taško, kur yra techniškai įmanoma tokią prieigą suteikti“. Norime atkreipti Tarnybos dėmesį, kad toks atsiejimas pastato rūsyje įrengtoje paskirstymo dėžutėje ar bet kokiame kitame prieigos taške yra įmanomas tik tose vietose kur yra TEO sumontuotos mechaninės jungtys. Tose vietose, kuriose mechaninių jungčių nėra, tai yra šakotuvus suvirinamas su optiniais kabeliais, toks atsiejimas nėra įmanomas, kadangi, tam, kad realizuoti tokį atsiejimą yra reikalinga mechaniškai nukirpti esamą skaidulą ir tik po to TEO skaidulą suvirinti su operatoriaus skaidula. Tuo tarpu esant mechaninėms jungtims šis atsiejimas realizuotinas nepažeidžiant esamų skaidulų vientisumo. Atsižvelgiant į tai kas nurodyta, prašome Tarnybos papildyti rinkos tyrimą informacija, kad atsiejimas galimas tik tose vietose, kuriose yra sumontuotos atsiejimui tinkamos mechaninės jungtys.

Tarnyba taip pat nurodo, kad PON tinklų atveju „Atitinkamų galutinių paslaugų gavėjų atsiejimas gali būti atliekamas optinio signalo lygmenyje, naudojant optinius skirstytuvus“. Atkreipiame dėmesį, kad TEO statomos PON technologijos, atitinkančios ITU-T G.98x tarptautinius standartus, atveju vartotojams teikiamas bendras neišskiriamas optikos resursas (vienas bendras optinis signalas visiems galutiniams paslaugų gavėjams vienoje PON tipo šviesolaidinėje ryšio linijoje parsisiuntimo ir išsiuntimo kryptimis). Tai yra - optinio signalo resursas suteikiamas tam tikrais laiko momentais atskiriems galutiniams paslaugų gavėjams, todėl toks atsiejimas optinio signalo lygmenyje yra negalimas.

Taip pat TEO nėra aišku, kaip šis atsiejimas turi būti realizuotas „pastato rūsyje įrengtoje paskirstymo dėžutėje“. TEO nuomone, esant tokiam atsiejimo tipui, operatorius šalia TEO telekomunikacinės spintos turėtų statyti savo telekomunikacinę spintą tam, kad toks sujungimas būtų realizuotinas ir įmanomas. Tuomet tarp tų dviejų spintų panaudojus jungiamąjį laidą, galima vietinę liniją prijungti prie operatoriaus šviesolaidinės linijos. Tačiau, kaip jau buvo minėta aukščiau, toks pajungimas bus įmanomas tik tose vietose kur yra sumontuotos atsiejimui tinkamos mechaninės jungtys. Prašome Tarnybos techninio realizavimo aprašą papildyti nuostata, kad operatorius privalo šalia TEO telekomunikacinės spintos pastatyti savo telekomunikacinę spintą, kad toks sujungimas būtų įmanomas ir realizuotinas.

5. Dėl įpareigojimų tikslingumo prieigai prie vietinės FTTH linijos

Pirminio rinkos tyrimo metu Tarnyba buvo nurodžiusi, kad „RRT mano, kad jei būtų nustatomi įpareigojimai atsietai prieigai prie vietinės FTTH linijos, reguliavimas neigiamai paveiktų NGA FTTH prieigos tinklų Lietuvos Respublikoje plėtrą ir sumažintų Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkos dalyvių motyvaciją investuoti į NGA FTTH prieigos tinklus bei neskatintų naujų rinkos dalyvių atsiradimo. Be to, esant dabartinei ekonominei situacijai, investicijų į elektroninių ryšių infrastruktūrą skatinimas yra ypač aktualus, todėl yra tikslinga konkurencijos problemas Atsietos prieigos prie vietinės FTTH linijos rinkoje spręsti nustatant tik tuose įpareigojimus, kurie sudarys palankias sąlygas NGA FTTH prieigos tinklų vystymuisi, šiuo atveju, įpareigojimus susijusius su vertikaliai susijusia prieiga prie Kitos pasyvios tinklo infrastruktūros“. TEO manymu, Tarnybos siūlomas naujas įsakymo projektas, susijęs su įpareigojimais suteikti prieigą prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos, prieštarauja ankstesnei Tarnybos nuomonei, kuri ankstesniame rinkos tyrime buvo nurodžiusi, kad tai neigiamai paveiktų FTTH tinklų plėtrą ir rinkos dalyvių motyvaciją investuoti į šių tinklų plėtrą. Kaip TEO buvo nurodžiusi ir anksčiau, šie įpareigojimai, susiję su prieiga prie vietinių šviesolaidinių linijų bei prieiga prie šviesolaidinių linijų skaidulos, neigiamai paveiks TEO motyvaciją investuoti į NGA FTTH prieigos tinklus.

Pažymėtina, kad kai kuriose ES valstybėse nacionaliniai elektroninių ryšių reguliatoriai supranta investicijų į NGA FTTH svarbą ir atitinkamais metodais nereguliuoja NGA FTTH. Pvz., Airijoje ComReg nusprendė į atitinkamą rinką įtraukti optiką tik tuomet kai bus atliktos pakankamos investicijos į NGA tinklus. Tokie ir kiti panašūs sprendimai užtikrina operatorių motyvaciją investuoti į NGA FTTH prieigos tinklus ir taip skatina NGA tinklų vystymą. Be to, tokiu būdu įgyvendinamas pereinamasis laikotarpis, minimas šio rašto I skyriaus 7 punkte.

6. Dėl „susijusių priemonių“ sąvokos

Rinkos tyrimo ataskaitos projekte, šalie siūlomų paslaugų reguliavimo, Tarnyba apibrėždama kiekvieną paslaugą atskirai bei nustatydamas konkrečius įpareigojimus, taip pat mini „susijusias priemones“ (pvz. šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugoms ir su šiomis paslaugomis susijusioms priemonėms). Įvertinant tai, kad susijusioms priemonėms nustatomi tapatūs įpareigojimai kaip ir apibrėžtoms paslaugoms, reikalingas šių susijusių priemonių detalizavimas ir įvardinimas. TEO šiuo metu apskritai nėra aiškų sąvokos „susijusi priemonė“ vartojimas ir galimų įpareigojimų šioms priemonėms vykdymas. Prašome Tarnybos išvardinti ir aprašyti šias susijusias priemones bei nurodyti kokį ryšį jos turi su aprašytais paslaugomis.

7. Dėl pereinamojo laikotarpio nustatant įpareigojimus prielgai prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos

Europos komisija savo paskelbtoje NGA rekomendacijoje nurodo, kad „Nacionalinės reguliavimo institucijos (NRI) pagal Direktyvos 2002/21/EB 16 straipsnio 4 dalį rengia atsakomasias reguliavimo priemones, skirtas perėjimo nuo varinių laidų prie šviesolaidinių tinklų keliamiems sunkumams įveikti. Šiuo atveju atitinkamos rinkos yra didmeninės tinklo infrastruktūros prieigos (4-oji rinka) ir didmeninės plačiajuosčio ryšio prieigos (5-oji rinka) rinkos. NRI taikomų reguliavimo metodų nuoseklumas yra lemiamai svarbus siekiant išvengti bendrosios rinkos iškraipymų ir suteikti teisinį tikrumą visoms investuojančioms įmonėms. Remiantis tai kas nurodyta, TEO nuomone, perėjimas nuo varinių tinklų reguliavimo prie šviesolaidinių tinklų reguliavimo turi būti palaipsninis, nuoseklus bei aiškiai detalizuotas. Tai turėtų būti atliekama tam tikrais etapais, o šie etapai išdėstyti labai aiškiai laike. Momentinis perėjimas, kurį šiuo metu siūlo Tarnyba, šiuo atveju nėra tinkamas, kadangi ūkio subjektui TEO iš esmės kyla labai daug neaiškumų dėl siūlomų reguliavimo priemonių, dėl galimybių suteikti prieigą, dėl kainodaros ir pan. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad nemaža dalis ES narių taip pat renkas palaipsninį perėjimą prie šviesolaidinių tinklų reguliavimo, kas dar kartą įrodo, kad šis numatomas reguliavimas privalo būti labai gerai apgalvotas ir įvertintos visos įmanomos šio siūlomo reguliavimo pasekmės. Atsižvelgiant į tai kas pasakyta, TEO mano, kad ši numatoma reguliavimą reikalinga atlikti etapais, kurie galėtų išsidėstyti laike iki 2015 m.

8. Dėl 4-os ir 5-os rinkų tyrimų atlikimo vienu metu

Europos komisija savo paskelbtoje NGA rekomendacijoje nurodo, kad „Peržiūrint 4-ąją ir 5-ąją rinkas pagal Komisijos rekomendaciją 2007/879/EB, turėtų būti atsižvelgta į NKP tinklus ir peržiūrą kiekviena NRI turėtų atlikti koordinuotai ir laiku. NRI turėtų užtikrinti, kad 4-ojoje ir 5-ojoje rinkose nustatytos privalomosios priemonės padėčiai ištaisyti derėtų viena su kita“. TEO nuomone, 4-os ir 5-os rinkų tyrimai turi būti atliekami vienu metu, kadangi šios abi rinkos yra labai glaudžiai susiję ir įpareigojimai abiejose rinkose turi būti nuoseklūs bei derėti tarpusavyje. Šią TEO nuomonę aiškiai patvirtina ir Europos komisijos rekomendacijos dėl NGA tinklų reguliavimo. Atsižvelgiant į tai, TEO nuomone, siūlomi įpareigojimai 4-ojoje

rinkoje gali būti nustatomi tik tuomet, kuomet bus atliktas 5-osios rinkos tyrimas bei bus aiškūs numatomi įpareigojimai šioje rinkoje.

II. DĖL ATITINKAMŲ TARNYBOS DIREKTORIAUS ĮSAKYMŲ PROJEKTŲ

1. Dėl priegigos prie veiklos palaikymo sistemų ar kitų informacinių sistemų, būtinų sąžiningai prieigai prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos, ir (arba) prieigai prie vietinės UTP ir STP linijos, ir (arba) prieigai prie RKKS, ir (arba) prieigai prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugų teikimo konkurencijai užtikrinti

Tarnybos paruoštame įsakyme „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsieta prieigą) fiksuotoje vietoje rinkoje“ projekte yra nustatytas įpareigojimas, kuriuo TEO – „4.1.11. Privalo suteikti prieigą prie veiklos palaikymo sistemų ar kitų informacinių sistemų, būtinų sąžiningai prieigai prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos, ir (arba) prieigai prie vietinės UTP ir STP linijos, ir (arba) prieigai prie RKKS, ir (arba) prieigai prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugų teikimo konkurencijai užtikrinti.“ Norime atkreipti Tarnybos dėmesį, kad TEO šiuo metu neturi tokios apibendrintos duomenų bazės, kuria galėtų pasinaudoti operatoriai informacijai apie aukščiau nurodytas prieigas gauti, o šios bazės sukūrimas pareikalautų ženklių kaštų, kurių padengimo schema nėra aiški.

Tai pat norime atkreipti dėmesį, kad Europos komisijos 2010 m. rugsėjo 20 d. rekomendacijoje „Dėl naujos kartos prieigos (NKP) tinklų prieigos reguliavimo“ yra nurodyta, kad „NRI turėtų bendradarbiauti su kitomis institucijomis siekdamas sukurti duomenų bazę, kurioje būtų informacija apie visos inžinierinių statinių infrastruktūros, kuri galėtų būti naudojama šviesolaidžio tinklams konkrečioje rinkoje ar rinkos segmente diegti, geografinę vietą, laisvus pajėgumus ir kitas fizines charakteristikas. Tokia duomenų bazė turėtų būti prieinama visiems operatoriams.“ Atsižvelgiant į tai manytina, kad tokių galimų duomenų bazių, kuriomis galėtų pasinaudoti visi operatoriai, sukūrimą turėtų inicijuoti pati Tarnyba, o ši našta nebūtų perkelta vienam operatoriui TEO.

2. Dėl prieigos prie techninių sąsajų, protokolų ar kitų technologijų, kurios yra būtinos prieigai prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos, ir (arba) vietinės UTP ir STP linijos, ir (arba) šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugų suderinamumui

Tarnybos paruoštame įsakyme „Dėl ūkio subjekto TEO LT, AB, turinčio didelę įtaką didmeninės (fizinės) tinklo infrastruktūros prieigos (įskaitant iš dalies arba visiškai atsieta prieigą) fiksuotoje vietoje rinkoje“ projekte yra nustatytas įpareigojimas, kuriuo TEO – „4.1.8. Privalo suteikti atvirą prieigą prie techninių sąsajų, protokolų ar kitų technologijų, kurios yra būtinos prieigai prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos, ir (arba) vietinės UTP ir STP linijos, ir (arba) šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugų suderinamumui“. Prašome Tarnybos išaiškinti šio įpareigojimo esmę, kadangi TEO nėra aišku kaip yra suprantamas ir vykdomas įpareigojimas „suteikti prieigą prie protokolų“.

3. Dėl kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimo

Tarnyba nurodo (Rinkos tyrimo ataskaitos 56 psl.), kad „Rekomendacijos I priedo 1 skyriuje numatyta, kad tais atvejais, kai didelę įtaką turintis ūkio subjektas, investuodamas į NGA tinklus susiduria su ateities neapibrėžtumais dėl ateities paslaugų paklausos, skaičiuojant protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą, investicijoms į šviesolaidinę infrastruktūrą gali būti taikoma papildoma rizikos premija“. Prašome Tarnybos detalizuoti, kaip yra nustatoma ši rizikos premija bei koks galimas šios premijos dydis

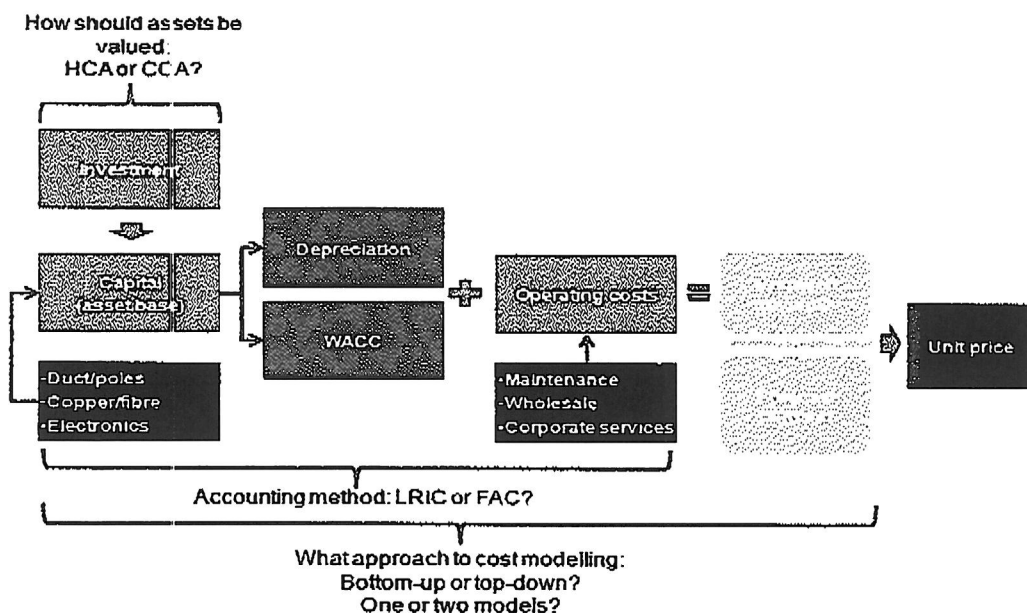
gali būti taikomas. Taip pat nurodykite, kokių principu TEO šią rizikos premiją gali įskaičiuoti į būsimos paslaugos skaičiuojamas sąnaudas.

Rinkos tyrimo ataskaitos 57 psl. yra taip pat nurodoma, kad „papildomos sąnaudos, kurias didelę įtaką turintis ūkio subjektas patirs dėl įpareigojimo teikti prieigą, turėtų būti paskirstomas proporcingai tiek trečiųjų šalių perkamoms paslaugoms, tiek ir savo mažmeninei veiklai.“ TEO iš esmės nėra aiškus toks sąnaudų paskirstymo principas. Nėra aišku, kodėl sąnaudos, patiriamos kuriant didmenines prieigos paslaugas, turi būti taip pat priskirtinos ir TEO mažmeninei veiklai. Šios sąnaudos su mažmenine veikla nėra susijusios, o jų atsiradimas yra įtakotas įpareigojimų teikti ir sukurti atitinkamas didmenines paslaugas. Prašome patikslinti ir išaiškinti šį nurodytą sąnaudų paskirstymo principą.

Nagrinėdama ankstesnius varinei prieigai nustatytus kainų kontrolės įpareigojimus, Tarnyba nurodo, kad TEO „privalo užtikrinti, kad prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugų kainos neviršytų kainų, apskaičiuotų pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą (angl. *Fully Distributed Costs*, FDC), vertinant istoriškai patirtas sąnaudas. Šis metodas pasirinktas kaip tinkamiausias 2006 m. atlikto Atsietos prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos rinkos tyrimo metu nustatytoms konkurencijos problemoms spręsti. Atsižvelgiant į šio Atsietos prieigos rinkos tyrimo metu nustatytas konkurencijos problemas, šiuo metu taikomą kainų kontrolės metodą, Europos Komisijos rekomenduojamus kainų kontrolės metodus, bei kainų kontrolės metodų alternatyvų vertinimą (žr. Ataskaitos 3 priedą), RRT konstatuoja, kad kainų kontrolės metodas – kainas grįsti sąnaudomis, apskaičiuotomis pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą, yra tinkamiausias spręsti Ataskaitos 4 skyriaus 1.3 punkte nurodytą konkurencijos problemą, <...>. TEO nuomone, Tarnyba nėra atlikusi išsamaus šio kainų skaičiavimo metodo tinkamumo konkrečiai nurodytai paslaugai, todėl teiginys, kad šis metodas yra tinkamiausias lyginant su kitais, iš dalies nėra pagrįstas ir reikalauja detalesnės analizės.

Nagrinėdama galimą kainų kontrolės metodą vietinei šviesolaidinio ryšio linijai ir UTP ir STP linijoms, Tarnyba nurodo, kad šių paslaugų „kainoms geriausia taikyti tą patį kainų kontrolės metodą, koks numatomas taikyti prieigos prie vietinės metalinės vytos poros linijos paslaugos (ir susijusių priemonių) kainoms.“ TEO nėra aišku, kodėl yra pasirenkamas toks pat metodas, kaip ir varinėms linijoms. Situacija dėl šių paslaugų kainų ir kaštų skaičiavimo iš esmės yra skirtinga. Varinė prieiga didmeniniams klientams yra teikiama jau kuris laikas, todėl šiuo atveju kainų grindimas sąnaudomis remiantis istoriniais kaštais yra įmanomas ir šiuo metu atliekamas, tačiau naujai siūlomoms paslaugoms (tokioms kaip vietinės šviesolaidinės linijos ir UTP bei STP linijos) šie kaštai nėra išskirti ir skaičiuoti. Šiuo atveju, kuomet nėra atskirtų istorinių kaštų šioms paslaugoms, negalima teigti, kad šis metodas yra lygiai taip pat tinkamas kaip ir varinių linijų atveju. Tarnyba nepateikia daugiau komentarų ir argumentų dėl šio metodo tinkamumo, todėl kyla daug neaiškumų kaip šie kaštai turės būti skaičiuojami.

Tai pat nėra aišku, kodėl pasirinkus paskirstytų sąnaudų metodą (angl. *Fully Distributed Costs*, FDC), Tarnyba siūlo vertinti istoriškai patirtas sąnaudas. ETNO pateiktoje Europos komisijos NGA reguliavimo rekomendacijų vertinimo analizėje (*Costing methodology and the transition to next generation Access, 2011 m. kovas*) yra pateikiamas modelis, kuriuo remiantis galimas NGA paslaugų kainų skaičiavimas (1 pav.):

Note: Joint and common costs should be included, for example, in relation to duct.

1 pav. Galimas NGA kainos skaičiavimo modelis pagal ETNO

Toliau aprašant galimus kaštų skaičiavimo būdus bei atliekant papildomą analizę yra nurodoma, kad NGA optikos tinklų kaštų vertinimo ir skaičiavimo atveju gali būti naudojami ir istoriniai (*historic*) ir einamieji (*current*) kaštai. Atsižvelgiant į tai, kyla klausimas, kodėl Tarnyba siūlo, skaičiuojant galimus kaštus ir kainas, naudoti tik istorinius kaštus. Papildoma analizė ir išvados, kuriomis remiantis būtų atmestas kaštų skaičiavimas einamaisiais kaštais taip pat nėra pateikiamas. Darytina išvada, kad kaštų skaičiavimo siūlymas pagal pilnai paskirstytų sąnaudų metodą (angl. *Fully Distributed Costs*, FDC), vertinant tik istoriškai patirtas sąnaudas, nėra tikslus ir korektiškas. Prašome Tarnybos išanalizuoti ir pateikti papildomus argumentus, kodėl šiuo atveju kaštų vertinimas einamosiomis sąnaudomis nėra galimas.

Tarnyba nurodo, kad „Ūkio subjektas TEO LT, AB prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos, prieigos prie vietinės UTP ir STP linijos, prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugų ir susijusių priemonių sąnaudų skaičiavimus privalo atlikti atskirai nuo sąnaudų apskaitos sistemoje apskaitomų sąnaudų, tačiau vadovaudamasis Sąnaudų apskaitos taisyklėse numatytais priežastingumo, objektyvumo ir skaidrumo principais bei efektyvios veiklos kriterijumi.“ Norėtume atkreipti dėmesį, kad TEO nėra aišku, kokių principu turi būti atlikti minėti skaičiavimai – tai yra pats reikalavimas „skaičiavimus atlikti atskirai“ nėra aiškus ir taip pat neaišku kokioje formoje turi būti atliekamas. Šiuo metu visos sąnaudos yra paskirstomos Sąnaudų apskaitos modelyje, o papildomų modeliavimui paruoštų skaičiuoklių, kuriose sąnaudas būtų galima modeliuoti atskirai nuo modelio, nėra. Prašome detalizuoti ir išaiškinti šį reikalavimą.

Tarnyba taip pat nurodo, kad skaičiuojant paslaugos sąnaudas TEO turi „įvertinti ilgalaikę šių paslaugų ir su šiomis paslaugomis susijusių priemonių teikimo perspektyvą (visą produkto gyvavimo ciklą), t. y. vertinti ilgalaikės paslaugos teikimo sąnaudas, proporcingai ir objektyviai paskirstyti masto ekonomijos teikiamą naudą tiek mažmeninėms elektroninių ryšių paslaugoms, tiek ir skaičiuodamas prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos, vietinės UTP ir STP linijos ir šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugoms ir su šiomis paslaugomis susijusioms priemonėms <...>“. Atkreiptinas dėmesys, kad nėra aišku, kokių būdu sąnaudų apskaitos modelyje galima įvertinti „ilgalaikę paslaugų teikimo perspektyvą“. TEO nuomone, reikalinga labai aiški ir detalizuota metodika, kuria remiantis TEO gali atlikti šiuos skaičiavimus ir kuri paaiškintų kaip tai turėtų sietis su sąnaudų apskaitos modeliu.

Tai pat ankstesniame rašte TEO buvo nurodžiusi, jog į šviesolaidinių skaidulų tinklo plėtrą TEO šiuo metu atlieka ženkliai investicijas. Tinklo atsiperkamumas, kuris planuojamas ilgam laikotarpiui, sietinas su didmeninėmis atitinkamos paslaugos kainomis. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad mažmenines kainas TEO nustato atsižvelgdama ne į didmeninės paslaugos kaštus, o į mažmenines kainas, kurios dėl ypatingai stiprios konkurencijos šiuo metu yra labai žemo lygio. Tokiu būdu, nustačius didmeninės paslaugos atžvilgiu kainų kontrolės ir sąnaudų apskaitos įpareigojimą išryškėtų didmeninių ir mažmeninių kainų neatitikimo problema, dėl ko tik dar labiau būtų iškreipta konkurencija rinkoje. Norėdama išvengti kainų spaudimo ir vadovaudamasi Tarnybos įpareigojimais, TEO būtų priversta didinti kainas mažmeninėje rinkoje.

Atkreipiame dėmesį, kad dėl kainų spaudimo taikymo sudėtingumo ir informacijos trūkumo, kaip tai turi būti taikoma NGA tinklams (kuriems atliekamos investicijos), ETNO 2011 m. balandžio 4 d. organizuotame susitikime („Price regulation and costing methodology in the transition from copper to next generation Access“) pasisakė daugelis ES valstybių narių ir operatorių. TEO, kaip ir kitiems ES operatoriams, taip pat nėra aišku kaip taikyti kainų spaudimo testą NGA tinklams, kuomet didmeninės paslaugos kaštai dėl atliekamų investicijų yra aukšti. Tuo tarpu mažmeninės paslaugos kainos dėl konkurencijos yra labai žemos. Atsižvelgiant į tai, TEO prašo pateikti metodiką, kuria remiantis būtų galima apskaičiuoti šias didmenines kainas ir kurias apskaičiavus būtų išvengiama kainų spaudimo tarp didmeninių ir mažmeninių paslaugų kainų.

Įpareigojimų projekte Tarnyba nurodo, kad TEO privalo „Per 2 mėnesius nuo šių įpareigojimų nustatymo dienos sąnaudų apskaitos sistemoje išskirti ir Tarnybai Sąnaudų apskaitos taisyklių nustatyta tvarka ir sąlygomis teikiamose metinėse ataskaitose nurodyti vienkartinės ir periodiškai patiriamas prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos (ir susijusių priemonių), prieigos prie vietinės UTP ir STP linijos (ir susijusių priemonių), prieigos prie RKKS (ir susijusių priemonių) ir prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos (ir susijusių priemonių) paslaugų sąnaudas“. Norime atkreipti Tarnybos dėmesį, kad dalies nurodytų paslaugų TEO neturi sukūrusi ir neteikė kitiems operatoriams (prieigos prie vietinės šviesolaidinės ryšio linijos paslaugos, prieigos prie vietinės UTP ir STP linijos paslaugos, prieigos prie šviesolaidinių linijų skaidulos paslaugos), todėl apskritai nėra aišku, kaip Tarnybai pateikti šių paslaugų istorines sąnaudas ir jų atskyrimą, kuomet paslaugos nebuvo teikiamos ir nėra aišku kokios galimai tikėtinos šių paslaugų sąnaudos. Įvertinus visas aukščiau išsakytas pastabas, prašome projekte planuojama 2 mėnesių terminą kaštų atskyrimui ir pateikimui Tarnybai pailginti bent iki 12 mėnesių (atkreiptinas dėmesys, kad šis terminas būtų tinkamas tik tokiu atveju, jeigu Tarnyba išaiškins visus rinkos tyrimo projekte esančius neaiškumus bei pati įsitrauks į kainos nustatymo modelio kūrimą), kadangi tokių kaštų skaičiavimas ir modeliavimas yra sudėtingas ir kompleksiškas bei reikalaujantis įvairių organizacijos padalinių įsitraukimo. Taip pat yra labai daug neaiškumo kaip tai turi būti atlikta, todėl šių priemonių išaiškinimui taip pat bus reikalingas papildomas laikas.

Prašome Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos atsižvelgti į aukščiau išdėstytas pastabas ir pasiūlymus bei surengti viešą pastabų ir pasiūlymų aptarimą.

Pagarbiai

Generalinis direktorius

Arūnas Šikšta

Ž. Daudžvardis, (8 ~ 5) 236 71 91, faks. 278 32 75, el. paštas zilvinas.daudzvardis@teo.lt